

Utlåtande 2017:177 RI (Dnr 100-904/2017)

Valkretsindelning i Stockholms stad vid valet till kommunfullmäktige år 2018

Förslag från valnämnden

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Valkretsindelning för kommunfullmäktigevalet år 2018 i enlighet med utlåtandet godkänns.
2. Länsstyrelsen underställs förslaget till beslut.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Valkretsindelningen vid val till kommunfullmäktige bestäms av kommunfullmäktige före den 31 oktober året före valet. Länsstyrelsen ska fastställa indelningen för att den ska bli giltig.

Inför varje val ser valnämnden över valkretsindelningen och prövar om indelningen behöver ändras. Antalet röstberättigade den 1 mars 2017 ska ligga till grund för beräkningen av antalet mandat per krets.

Staden har sedan valet år 1976 varit indelad i sex valkretsar. Fram till valet år 2014 gällde enligt vallagen att en kommun i Stockholms storlek måste vara indelad i valkretsar vid val till kommunfullmäktige. Enligt nya regler i vallagen är valkretsindelningen frivillig för en kommun. För en kommun som är valkretsindeldad har utjämningsmandat införts. Nytt inför kommunfullmäktigevalet år 2018 är också att det har införts partispärrar. Mandaten i en kommun som är indelad i två eller flera valkretsar ska fördelas mellan de partier som fått minst 3 % av rösterna.

Beredning

Ärenden har beretts av valnämnden.

Mina synpunkter

Valnämnden har fullföljt sitt uppdrag att utreda och bereda frågan om stadens valkretsindelning inför valet till kommunfullmäktige år 2018. Jag föreslår därför att kommunfullmäktige godkänner valnämndens förslag.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Valkretsindelning för kommunfullmäktigevalet år 2018 i enlighet med utlåtandet godkänns.
2. Länsstyrelsen underställs förslaget till beslut.

Stockholm den 14 juni 2017

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Ulrika Gunnarsson

Ersättaryttrande gjordes av Erik Slottner (KD) enligt följande.

Kristdemokraterna har länge drivit frågan om att öka proportionaliteten i mandatfördelningen i valen till kommunfullmäktige. Systemet med flera valkretsar utan utjämningsmandat har utifrån ett demokratiskt synsätt fått oacceptabla följder, bland annat i Stockholms stad. Under mandatperioden 2010-2014 skilde det så mycket som nästan 400 procent i antal röster per mandat mellan det parti som fick flest mandat per röst mot det parti som fick minst antal, en sådan ordning är inte rimlig. Kristdemokraterna har därför krävt att antalet valkretsar i Stockholm ska minska för att öka det demokratiska utfallet.

Den här mandatperioden har dock vallagen ändrats genom att utjämningsmandat och en spärr införs i kommunvalen. Det innebär att oavsett valkretsarnas antal så

kommer mandatfördelningen att stå i rimlig proportion till hur väljarna har fördelat sina röster. Av den anledningen har inte Kristdemokraterna denna mandatperiod drivit frågan om färre valkretsar. För oss har aldrig antalet valkretsar varit den viktiga frågan utan att utfallet av mandaten blir proportionerligt. Det målet är nu uppfyllt i och med den nya vallagen.

Ärendet

Valkretsindelningen vid val till kommunfullmäktige bestäms av kommunfullmäktige före den 31 oktober året före val. Länsstyrelsen ska fastställa indelningen för att den ska bli giltig.

Inför varje val ser valnämnden över valkretsindelningen och prövar om indelningen behöver ändras. Antalet röstberättigade den 1 mars 2017 ska ligga till grund för beräkningen av antalet mandat per krets.

Staden har sedan valet år 1976 varit indelad i sex valkretsar. Fram till valet år 2014 gällde enligt vallagen att en kommun i Stockholms storlek måste vara indelad i valkretsar vid val till kommunfullmäktige.

Enligt nya regler i vallagen är valkretsindelningen frivillig för en kommun. För en kommun som är valkretsindelad har utjämningsmandat införts.

Vallagens nya regler

Valkretsindelning

Vid valet till kommunfullmäktige år 2018 gäller nya regler för hur en kommun kan delas in i valkretsar. Enligt vallagen (VL) 4 kap. 11 § är kommunen vid val till kommunfullmäktige en enda valkrets, men om en kommun har fler än 36 000 röstberättigade får kommunen delas in i två eller flera valkretsar. En kommun med färre än 36 000 röstberättigade får delas in i valkretsar endast om det finns särskilda skäl. En valkrets bör enligt 4 kap. 12 § VL utformas så att den får minst 13 fasta valkretsmandat och den ska ha en sammanhängande gränslinje. Tidigare gällde för en kommun med över 24 000 röstberättigade eller om minst 51 fullmäktige utses att kommunen skulle vara valkretsindelad.

Mandatfördelning

I och med valet år 2018 införs vid val till kommunfullmäktige och om kommunen är valkretsindelad, utjämningsmandat. Nio tiondelar av mandaten är fasta valkretsmandat och återstående mandat är utjämningsmandat, 4 kap 14 § VL. Vid fördelningen av mandat tillämpas den jämkade uddatalsmetoden och förstadivisorn har sänkts från 1,4 till 1,2 enligt 3 kap. 8 § regeringsformen. Om valresultatet ändå inte skulle bli proportionellt trots sänkt förstadivisor och utjämningsmandat har lagstiftaren infört så kallad återföring av mandat. Om ett parti vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten har fått fler mandat än vad som motsvarar en proportionell representation ska överskjutande mandat fördelas, 14 kap 4-4c §§ VL.

Nytt inför kommunfullmäktigevalet år 2018 är också att det har införts partisparrar. Mandaten i en kommun som inte är valkretsindelad ska fördelas mellan de partier som fått minst 2 % av rösterna och i en kommun som är indelad i två eller flera valkretsar ska mandaten fördelas mellan de partier som fått minst 3 % av rösterna, 14 kap. 6 § VL.

Beredning

Ärendet har initierats av valnämnden.

Valnämnden

Valnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 maj 2017 följande.

Valnämnden godkänner detta förslag till valkretsindelning för kommunfullmäktigevalet 2018.

Valnämnden föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande:

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner förslaget till valkretsindelning för kommunfullmäktigevalet 2018.

Valnämndens kanslis tjänsteutlåtande daterat den 11 maj 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad har sedan början av 70-talet varit indelat i 6 valkretsar. Vid indelningen av valkretsar har församlingsgränserna utgjort byggstenen. Enligt ändringar i folkbokföringen ska församlingsbegreppet tas bort och kallas numera distrikt. Distrikten ska baseras på den församlingsindelning som gällde den 31 december 1999. Församlingarna/distrikten används även som statistikområden.

Enligt den tidigare vallagen gällde att en valkretsindelning skulle utformas så att antalet fullmäktige för hela kommunen fördelades så jämnt som möjligt. I och med den nya vallagen gäller endast att en valkrets bör utformas så att den får minst 13 fasta valkretsmandat och att den ska ha en sammanhängande linje, 4 kap 12 § VL.

I och med nya reglerna i vallagen om införande av utjämningsmandat i en kommun som är valkretsindelad blir 90 mandat fasta och 11 utjämningsmandat vid val till Stockholms stads kommunfullmäktige.

Kansliet har följande förslag till valkretsindelning vid valet till kommunfullmäktige 2018.

Valkrets	Församlingar	Röstberättigade*	Fasta mandat
1. Södermalm - Enskede	Enskede, Högalid, Katarina, Maria och Sofia	136 379	17
2. Bromma-Kungsholmen	Bromma, Essinge, Kungsholmen, S:t Göran och Västerled	118 492	14
3. Norrmalm-Östermalm- Gamla stan	Adolf Fredrik, Domkyrko, Engelbrekt, Gustav Vasa, Hedvig Eleonora, Johannes, Matteus och Oscar	122 760	15
4. Östra Söderort	Farsta, Skarpnäck och Vantör	119 694	15
5. Västra Söderort	Brännkyrka, Hägersten och Skärholmen	120 623	15
6. Yttre Västerort	Hässelby, Kista, Spånga och Vällingby	116 584	14

*Antal röstberättigade per den 1 mars 2017.